

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
Spoštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

Z básní Ad. Heyduka. *)

I.

Démantové po travině
tvorí rosa krůpěje,
v brzku se již v porostlině
každé ptáče rozpěje.

Kvítko kalich odevřený
noci tiché věští den —
všude jitro — já jen zabrán
v prvý ještě lásky sen!

II.

Ach ta láska, ba ta láska,
to je strůmek divoký,
někdy malý jako kvítko,
někdy velký, vysoký.

Když je tichá jako kvítko,
nejspíš nese ovoce,
a když květe v mocné výšce
nejspíš květe divoče.

Voříšek Jan Hugo.

Stručný životopis.

Podává Václav Kodytek, učitel ve Vamberku.

Do kruhu výtečných českých virtuosů a skladatelů náleží bez vší pochyby Jan H. Voříšek, jenž si nejen svými klavírními ale i kostelními skladbami chvalného jména ve světě hudebním získal. Stůj zde životopis jeho!

Jan Hugo Voříšek narodil se dne 11. května 1791 v městě Vamberku v kraji Královéhradeckém,

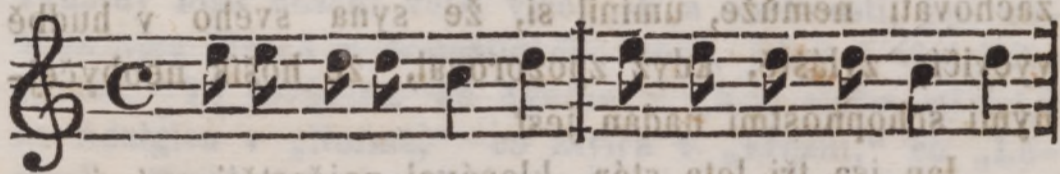
*) Sebrané básně Heydukovy vyšly as před měsícem u Ant. Renn a v Praze a stojí 80 kr. rak. č.

kdež jeho otec školním učitelem byl. Otec vida, že dítěti při své skromné učitelské službě velkého jmění zachovati nemůže, umínil si, že syna svého v hudbě vycvičí, zvláště, když zpozoroval, že hošík neobyčejnými schopnostmi nadán jest.

Jan jsa tři leta stár, klepával nejčastěji svými prstíčky na klávesy otcova klavíru a počal se se svým starším bratrem a s dvěma sestrama v hudbě cvičiti. Otec brával malého Jana na klín ku klavíru. Netrvalo to dlouho a chlapec dostal tak neobyčejnou chuť ku hraní na klavíru, že častokrát potmě vstav na křesadlo fukával, by sobě světlo rozžehl. Otec a matka rádi by sobě ještě byli pohověli, avšak nic na plat, matka musela vstát a světlo mu udělat. Pln radostí hrával Jan někdy více než dvě hodiny až do bílého dne na klavír. Když mu otec něco ukazoval, odstrkoval mu hošík ruce říkávaje: „Ne tatínku, ne, tak to má být! já už to umím!“ Při těchto slovech Janových vyronily se často otcí slze z očí. Jan měl také velkou zálibu v houslích, pokradmo učil se u pomocníka prvním základům a hmatům na housle, cvičil se pilně v každé nestřežené době a překvapil konečně otce při jmeninách přednesem Pleylova quatuoru, v němž čistě, jasně a taktupevně první hlas provedl. Jednou v neděli přednášel v chrámu Páně solo na housle. Přišed domů odpověděl na matčinu otázku: „Jaks vypadl Honzíčku?“ zkrátka: „Dobře! ale maminko, když jsem hrát začal, trásl jsem se jako motyka“ (chtěl říci jako osika). Tak prospíval v hudbě a každý se mu obdivoval, kdo jej v tak útlém mládí buď na klavír neb na varhany hráti slyšel. Aby se Jan na varhany zdokonalil, dal otec synovi, jenž nohama pedálu dosáhnouti nemohl, u truhláře udělat pedály, ježto se připevnily na spodní, by na ně tlapat a bez pomoci jiného hráti mohl. Tytéž pedály lze až podnes viděti na kůru v chrámě farním sv. Prokopa ve Vamberku.

Jednoho času hrál malý chlapec při zpívané mši na varhany, kdež při něm jistý hudebník na fagot pískal. Chlapec zpozorovav, že nepíská, obrátil se k němu tázaje se, kde právě hraje? Zahanbený hudec usmál

se a pravil: „Nedávám pozor na noty, ale dívám se na tvé prsty.“ Jednou navštívil Josef Suchánek, učitel z Jenikova svého přítele Václava Voříška, otce malého Jeníka. Suchánek prosil při odchodu Voříška, by mu malého synáčka do Jenikova na nějaký krátký čas odpuštěl, anto žádného diskantisty nemá, jenž by mu při pouti u sv. Markyty vypomohl. Otec neodepřel příteli svému tuto žádost. Přijeli do Jenikova. Po několika dnech praví paní učitelova (jeho vlastní tetička) k hošíku: „Honzíčku, zakolíbej trochu, přistavím ti kolébku ku klavíru, a můžeš při tom hrát!“ Jeník uposlechl. Kolibaje, hrál na klavír a něco zpíval. Učitelova uslyševši to, postaví se za dveře a slyší následující verš i s nápěvem:

Ko-li-bejte sama, vždyť jste je-ho má-ma.

Al-le-lu-ja!

Učitel přišel domů, a dozvěděl se od manželky o všem, co Jeník dělal, přistoupil k němu s těmi slovy: Jeníčku, zahraj mi svou písničku! Chlapec jsa několik okamžiků v rozpacích, spustil a hrál na to thema fugu do rozličných tónin ji rozváděje, tak že se strýc jeho sám diviti musel.

Dosáhnuv 9. roku, šel s otcem v prázdninách do měst, aby se na piano slyšeti dal. Štěstí mu všude přálo, všude byl chválou a stříbrňáky odměněn. V 10. roku svého stáří složil krásné variace, které hraběnce Rozíně z Kolovrat věnoval. Konaje uměleckou cestu, přišel také do Prahy, kde hudební akademii uspořádal. Hrál velký koncert pro piano od W. A. Mozarta, své variace, sonatu pro piano s průvodem několika nástrojů a fantasii a došel skvělého výsledku.

Z Prahy cestoval do Litoměřic, kde k velkému úžasu obecnosti na piano se slyšeti dal a velké pochvaly došel. Jistá vrchnost chtěla se nadaného hošíka ujmouti, avšak otec tomu nepřivoli, jelikož sám hrabě Kolovrat malého Voříška podporovati slibil. Na své cestě přišli též do premonstratského kláštera Teplu. Jeník postaviv se při mši na stranu pátera, jenž právě na varhany hrál, ukázal na místo, kdež páter v počíslovaném bassu pochybil. Užasnuv velice nad pravdou naivního chlapcova vyjádření, ptal se ho duchovní pán, zdaž by snad si důvěřoval, místo jeho zaujmouti? Proč pak ne? mile rád! zněla odpověď Jeníkova; rychle seděl Pigmejský virtuos na varhanní lavici a hrál bez zá-

vady generalní bass mše jemu docela neznámé. Na to odebral se s ním otec do Vídně, kdež vlohy Voříškovy obdivovány byly. Když Jeník 11 let stár byl, cestoval s ním otec opět do Prahy, kdež malý Jeník vystoupil. Hrál velký koncert od W. A. Mozarta, své variace, sonatu pro piano s průvodem orchestru a fantasii a byl chválou obsypán.

Od té doby počal se hrabě Kolovrat o něj starati. V Praze studoval Voříšek gymnasium a filosofii využíval se hlavně dáváním lekcí. Zde se mu dostalo štěstí, že ho slavný mistr Václav Tomášek k pianě a harmonii vyučoval.

Seznámiv se s umění milovným professorem Zizusem z Vídně, byl od něho přemluven, by se do sídelního města přestěhoval. Ve Vídni naučiv se znáti Mošelesa, Meyerbeera a Hummla, vzdělal se dle těchto znamenitých umělců, a dosáhl brzy takového stupně, že ho i Hummel do ciziny cestující všem svým žákům za nástupce doporučil.

Tím vyjasnily se až dosud zachmuřené životní poměry a on mohl bezstarostně ve svém studování klasických děl Šeb. Rucha, Haendla, Glucka, Haydna, Mozarta, Cherubiniho, Beethovena, Spohra a t. d., pokračovati.

Uveden byv do domu c. k. dvorního rady Kiese wettera doprovázel ustavičně na klavír v dočasných soukromných koncertech „Staré hudby“ provozovaná oratoria a skladby kostelní italských komponistův a stal se později ředitelem orchestru velké hudební Jednoty.

Absolvovav práva, složil Voříšek r. 1822 přísahu co konceptní praktikant u dvorní vojenské raddy; avšak tu se uprázdnilo místo dvorního varhaníka. I on postavil se do řady konkurentů a došel žádaného cíle; než čestné místo toto zastával sotva dvě leta.

V letě roku 1824 obdržev několik neděl na dovolenou, cestoval nejdříve do Štýrského Hradce, pak do své otčiny a užíval lázní v Karlových Varech. Vraceje se zpět cítil se opět churavým. Vždy se zmahající prsní neduh přinutil ho, že ve všeobecné nemocnici u zkušených lékařů pomoci hledati musel, avšak nadarmo snažilo se lidské umění, jej uzdraviti. Sklesl po 11-měsíčných velkých bolestech nejsa ještě 34 let stár a toužebně smrt očekávaje, do temného hrobu, zkonav dne 19. listopadu 1825.

Jeho veškeré všim právem vážené skladby jsou dle chronologického sestavení následující: Pohřební slavnost generala Morcana, Dankantato, 12 německých tancův, Nevinnost, píseň v české řeči, Improptu pro piano, několik písni a malých kousků, 12 rhapsodií pro klavír, Rondo pro piano a cello, le Desin (andante), le Plaisir (allegro), sonata pro piano a housle, Variations brill.

šest Impromptu, Rondo pro piano a cello, variace pro piano a cello, 3 písně, Rondo pro housle, fantasie pro piano; vokální sbor: „Gott im Frühling,“ Variazioni di bravura con Orchest., Rondeau brill., klavírní variace, Grand Sonate pour le piano, 3 písně, Trippel-Rondo pro klavír, housle a cello, Grand-Symfonie do D, mše do B, Graduale: „Benedictus es,“ Offertorium: „Mentis oppressae,“ 6 písní, Rondo pro piano, Sei Ariette italiane (šest italských arií); Duetto pro soprán a tenor, Graduale fugato: „Quoniam iniquitatum cognosco.“

Z velkého počtu skladeb těchto vysvítá, že Jan H. Voříšek, jenž mimochodem řečeno, mladého Napoleona, syna Napoleona I. na piano vyučoval, velkou tvůrčí silou a znamenitou činností osvědčil a jest co litovati, že jeho klavírní skladby do zapomenutí přicházejí, ačkoliv co do vnitřního obsahu a formy daleko nad nynějším krámským zbožím hudebním vynikají a zasluhují, by je pianisté hráli a studovali. Dejž tomu Bůh!

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Příklady, jež by pro takovéto cvičení se hodily, nacházíme v každé systematicky uspořádané škole pro piano, jako Bertiniho, Černého, Hüntena, Prokesche a j., nebo ve škole pro varhany od André, Rittera, Rinka, ve škole pro housle, od Rode, Kreutzer a Bailota, pak v solfeggích (solfedžích) od Rodolfe a t. d. Zvláště ale schválení zasluhují ku hrání i analysování dvouhlasná cvičení pro pravou a levou ruku od R. Fühlera, kteréžto kousky částečně z progressí sestávají a ušlechtilým vkusem uvedení hlasů se vyznamenávají. *)

Nauka o intervalech v kratším přehledu.

Po ukončeném vysvětlování a poučování opakuje se celé pojednání o intervalech ještě katechetickým způsobem, t. j. v otázkách a odpovědích, tak že bude nauka o intervalech nejenom celistvé, nýbrž i podrobné (v detailu) dobře promyšlena a zevrubně prodělána. Tímto způsobem se stane tento předmět mnohému učňovi, zvláště je-li slabších schopností, přístupnějším, jasnějším, zajímavějším a takřka záživnějším, jestliže kromě toho uvádí se také, kde toho třeba, hojnost příkladů. Radíme však, by se následující otázky nejenom soustavně před se braly, alebrž i porůzně k zodpovídání žákovi předkládaly, nebo takovýmto zvláštním způso-

bem a cvičením nabude učen obratnosti a bystrosti v přemýšlování a hotovosti v uspořádání svých myšlenek. V tomto vlastním usrovnávání myšlenek spočívá také i to, že se tím přibližuje žák k jakési samostatnosti.

Nicméně i pro učitele se naskytuje příležitost, žáka dle jeho schopnosti poznati a přesvědčiti se, jak věci porozuměl, zdali jen povrchně neb do hloubky její rozumem vníknul, zdali kde ještě jaké vysvětlivky třeba, by se žákovi v hlavě úplně vyjasnilo. Ano tímto způsobem opakováním přednětu a zodpovídáním následujících otázek se učitel nejlépe přesvědčiti může, zdaž učen k dalšímu pokračování dospěl, čili nic.

1. *Otázka.* Co nazýváme v hudbě intervalem?

Odpověď. Porovnání dvou nestejně vysokých tónů.

2. *Ot.* Od čeho závisí jméno intervallů?

Odp. Od počtu stupňů, jež intervall v liniové soustavě zaujímá.

3. *Ot.* Které jsou obyčejné intervally?

Odp. Sekunda, terce, kvarta, kvinta, sexta, septima, oktava, nona a decima jsou intervally, jichž se obyčejně užívá.

4. *Ot.* Který intervall slove sekundou, terci, kvartou a t. d.?

Odp. Má-li intervall v objemu dva stupně, slove sekundou, tři stupně terci, čtyři stupně kvartou atd.

5. *Ot.* Kolikerého druhu jest sekunda, terce, kvarta atd.

Odp. Sekunda jest trojího druhu: velká, malá, zvětšená; terce jest v. m. zm. zv.; kvarta v. m. zm.; kvinta v. m. zv.; sexta jako terce v. m. zm. zv.; septima v. m. zm.; oktava tak jako prima čistá zv. zm.; nona jako sekunda v. m. zv.; decima toho samého druhu jako terce.

6. *Ot.* Jak sobě najíti lze intervally velké?

Odp. V dur-škále jest každý stupeň od základního tónu nahoru velký intervall, vyjmouc stupeň čtvrtý, který pokládáme za malý; srovnáme-li tedy druhý, třetí, pátý, šestý, sedmý tón dur-škály s jejím základním tónem, obdržíme velkou sekundu, v. terci, v. kvintu, v. sextu, v. septimu; jedině čtvrtý tón dur-škály s prvním činí malou neb jak jinak také říkáme čistou kvartu. *)

7. *Ot.* Kterak se utvoří intervall malý, zvětšený z intervallu velkého, nebo zmenšený z intervallu malého?

Odp. Z velkého intervallu stane se zvýšením o půl tónu hořejšího neb snížením o to samé dolejšího tónu

) Tam, kde stává po odpovědi znamínko (), žádá se, by učen o tom co zodpověděl, podal nejeden, ale více příkladů, čímž dá na jevo, zdali věc náležitě pojal neb ne. V příkladech těch nechť se vyjádří ne písmeny, nýbrž notami.

*) 24 Cadenzen und Versetten für die Orgel nebst 24 vorangehenden kurzen Übungen für beide Hände.

zvětšený; právě tak povstane z malého intervallu velký. (*)

Sníží-li se tón hořejší neb zvýší-li se dolejší o půltónu, změni se velký intervall v malý, podobně tak obdržíme z malého intervallu zmenšený intervall. (*)

8. *Ot.* Jak povstanou doškálné intervally?

Odp. Doškálné intervally povstávají spojováním výhradně doškálných tónů.

9. *Ot.* Jakým způsobem možná sobě utvořiti přehled veškerých doškálných intervallů?

Odp. Hledá-li se nejenom od prvního stupně tvrdé neb měkké škály sekunda, terce, kvarta atd., ale i od každého z ostatních stupňů; tedy obdržíme přehled veškerých doškálných intervallů. (*)

10. *Ot.* Jak vznikají intervally nedoškálné?

Odp. Chromatickou změnou druhého, čtvrtého neb šestého stupně škály stávají se nedoškálné intervally. (*)

11. *Ot.* Jaké pokračování přísluší intervallům nedoškálným?

Odp. Chromaticky v intervallu snížený tón o půltónu sestupuje, chromaticky zvýšený o totéž vystupuje. (*)

12. *Ot.* K jakému účelu se užívá intervallů nedoškálných?

Odp. Chceme-li docílit v harmonii většího popudu a splynutí akordu s následujícím; jakož i cheme-li dále vzbudit tklivého účinku na náš cit, upotřebujeme intervallů nedoškálných.

13. *Ot.* Kterak roztrídí se intervally podle jich původu?

Odp. Co do původu máme původní a odvozené intervally.

14. *Ot.* Které intervally náležejí k základním a které k odvozeným intervallům?

Odp. Terce, kvinta, septima přináležejí k základním, sekunda, kvarta a sexta k odvozeným intervallům.

15. *Ot.* Jak povstanou z intervallů základních intervally odvozené?

Odp. Převratem stane se ze základního intervallu odvozený.

16. *Ot.* V čem záleží převrat intervallů?

Odp. Změníme-li poměr dvou tónů v ten způsob, že se stane hlubší tón o oktávu nižším, slove změna ta převrat intervallu. (*)

(Pokračování.)

Stav zpěvu národního a hudby v Hallči.

Podává *Adolf Pozděna.*

(Pokračování.)

Doufám, že netřeba žádných příkladů uvést, neboť v novějších časech staly se m a z u r y tak oblíbenými tanci ve všech krajinách, že každému nějaké nápěvy v paměti utkvěly. Velmi oblíbený mazur je se slovy: „Modré oči, černé oči, které jste hezčejší“ a pak „Warszawjanka dla kochanka.“

Co se novějších komposicí dotýče, pozbývají obyčejně mazurového typu a rázu. Velké obliby a pověstí požívá m a z u r od 3. května 1791, na které R u k k a b e r velmi zajímavé variace napsal. Přečíslené m a z u r y máme také od C h o p i n a (Šopéna), jehož mazur číslo 5, op. 7. ukončen není.

Není to libovůle Chopinova; neboť i mezi lidem nalezl jsem nápěvy, žádného konce nemající. Pan A. B r a u n také odkryl dva velmi staré m a z u r y, jež pospolu s jedním starým polonézem vydal.

Mazur má rád akcent vždy na druhé osmičce. Všechny mazury jsou ve tříosmičkovém taktu. S mazurem končí se všechny staré charakteristické nápěvy. Všechny písně, jež se v Hallči zpívají, náležejí k oněm nápěvům, které jsem udal. Nalezne-li se ale nějaký nápěv ze starších písní, jenž v této klassifikaci není zaznamenán, patří bezpochyby k těm, které nejsou vlastně polsko-národní, a patří-li přec sem, je tak ouzce s cizonárodními spojen, že jsem nechtěl s takovým nápěvem ryzé národní pomíchat.

I nejznamenitější novější nápěvy patří do některého druhu, jež jsem až posud probral. Mezi nejprvnější nápěvy po rozdělení Polska patří m a z u r D a b r o w s k é h o, jenž prý roku 1805 psán jest.

Nápěv k mazuru D a b r o w s k é h o je zajisté každému znám, neb to je tentýž, jehož Čechové užili k písni „Hej Slované!“ Nápěv tento stal se vlastně národním, neboť jej každý od děcka až k starci zná. Jako nápěv tak i slova jsou velmi rázná. Vaněť z něho nevole, hořkost, zpoura, trpkost. Bylo by žádoucí, kdyby někdo udati mohl původ a začátek české písně „Však jsem to Jeničku dobře slyšela,“ aby se vypátrati mohlo, zdaž první díl české písně od Poláků vzat aneb naším vlastnictvím jest.

Rozdíl mezi prvními díly nápěvů těchto je tak nepatrný, že se nedá tak snadno myslet, aby dva rozliční skladatelé na stejnou myšlénku přišli. Celý rozdíl sestává toliko ze dvou not z počátku první věty. Nápěv počíná p o l s k ý: český:

Až do devátého taktu jsou oba nápěvy s tímto malým rozdílem v celku stejné a ostatní jsou však od sebe rozdílné.

Jiné znamenité písně jsou „Spiewy hystoriczne“ od J. Niemczewicze, jež roku 1816 ponejprv ve Varšavě vyšly. Na těchto písních pracovalo více výborných polských skladatelův se skvělým výsledkem, ale přec nestaly se zpěvy tyto nikdy národními, ačkoliv se šestého vydání dočkaly. Druhé a třetí vydání vyšlo r. 1818 a 1819 ve Varšavě, čtvrté r. 1835 v Krakově, páté r. 1849 ve Lvově a šesté r. 1850 v Přemyslu.

Písně tyto známy jsou toliko ve vyšších, vzdělanějších kruzích; sprostý lid o nich ani slova neví. Jiná národní píseň, kterou i my Čechové známe, jest „Zebraček“ a počíná se slovy: „Pomoc dajcie mi rodacy.“ Píseň a nápěv padají pryč do roku 1831.

Do téhož času patří také nápěv k písni: „Tisac walecznich przisęgło Warszawie.“ (V češtině počíná: „Tisíc bojovných přísahalo rekův“). Možná Vám posouditi, že písně tyto u Polakův velké obliby mají; anto i my Čechové pro jejich historickou událost a krásné nápěvy k svým písním si je přivtělili.

Že jsme některé nápěvy od Polákův přijmuli, svědčí o vzájemnosti slovanské; avšak jak směšné jest, když pod německý nápěv česká slova podložíme. I mně se přišedšimu do Polska cosi podobného přihodilo, když jsem zpíval krásná slova od Picka „Z českých hor zaznívá zpěv,“ s melodií Prochovou z „Alpenhornu.“

Každý cizozemec posuzuje národní písně jen z nápěvu, protože slovům nerozumí. Žeby Picek dle nápěvu „Alpenhornu“ ta krásná slova česká psal, nedá se tak snadno myslet i a tvrditi, ačkoliv slova s nápěvem z počátku souhlasí.

(Pokračování.)

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Mezi tím se nic nezměnilo v mysli Zachově. Od času k času nějakou maličkost skládal, na nic většího se už neodvažuje. Ve všech těch skladbách jeho však jevil ráz hluboké melancholie.

Od času k času zase počal vycházeti. Tělo jaksi se zotavovalo, nohy se sílily, ale v hlavě mu nebylo jasno a mysl někdy jakoby chmurami se obestírala. Podivnými nápady se přetrhovala důslednost myšlení v něm i počínal užuž rovnováhu zdravého rozumu ztráceti.

Stávalo se to ovšem jen na okamžiky, avšak lékař se toho přece nemálo ulekl a pravil knížeti, že jižjiž se blíží to, čeho se u Zacha obával.

„Nyní jest hlavně potřebí, ustonoviti mu nějakou práci jemu přiměřenou, která by všechny síly jeho naplnila, ne však obrazotvornost. Zach chová tak živé vědomí svých povinností k sobě, že se rád každé úloze podrobí, kterou vy mu předložíte. Takž se snad zase myšlenky jeho ustředí. Pošlete mu nějakého žáka, s kterým mu bude aspoň šest hodin denně trávit, i udělte mu rozkaz, aby ho vyučoval skladbě a kontrapunktu. Theorie skladby a protipunktu jsou nejsilnější stránky Zachovy. Nebude mu třeba se namáhati, neboť mu všecko jest přítomné, co z těch věcí posud známo, ba o mnohem více. Jinak jest to předmět, který docela do oboru rozumu padá a obrazivost nikde nenakvašuje.“

„Rozumnost vaše se nikde nezapírá,“ pravil kníže, „přišel jste mi právě vhod s návrhem tím, který můj vlastní úmysl podporuje.“

Toho samého dne poslal kníže pro Zacha. Vnější změna, jež se v krátkém čase s mužem tímto stala, byla patrná a nápadná. Tváře jeho byly ubledlé a spadlé, zraky nejisté a jako ztrhané. Chvilkami z nich jiskřil oheň, chvilkami jako zmrtnělé na jednom místě ulpívaly.

„Vy jste nemocen, mistře Zachu?“ pravil kníže, „a zdá se, že ani nedbáte o své vyléčení, jakby slušelo, a práci se namaháte. Vaše nejnovější hojné skladby budí všeobecnou pozornost, ale žádný při tom nepomýšlí, že píšete krví svého srdce. Což by nebylo líp, kdybyste na nějaký čas odebral se na venek a si odpočinul na čerstvém povětří!“

Zach se zarazil a chopila se ho najednou myšlenka, že kníže snad něco tuší o zřídle nemoce jeho, a že ho schvalně z města vylouditi zamýšlí, aby ho vzdálil od blízka té, která veškerou mysl jeho naplňovala, na kterou neustále pomníval, a jejíhož obrazu se ani na okamžik zbaviti nemohl. Měnil barvy v tvářích, a pousmál se tak trpce a oušklebně, že kníže se téměř ulekl toho podivného Zachovi docela nepřírozeného vzezření. Při tom oči umělcovy nepokojně sem tam těkaly a bylo patrné, že hledá slova k odpovědi, že sám sebou zápasí a sám sebe téměř hledá. Posléze se zatřásla jeho ústa a pravil hlasem nejistým a často se zajíkaje: „Mám tedy jíti, pryč z města — ano — kam račte poroučeti, vím že zde každému v cestě stojím, — neškodí, jen rozkažte, knížecí milosti. Vy jste mým pánem, jsem zdrav, docela zdrav, ale lidé mi nepřejou, nechtějí mne zde míti, rádi by mne viděli daleko, daleko odsud, vím i proč, jen račte poroučeti — půjdu, půjdu hned, abych v cestě nestál. Jsem zde bez toho zbytečný. Žiji od Vás, ale nic pro Vás nedělám . . .“

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 4. t. m. dávala se komická opera „Maurer und Schlosser“ (Zedník a zámečnick) od Auber a. Obsah je následující: V předměstí St. Antoine v Paříži slaví se svatba zedníka Rogera s Henriettou, sestrou zámečnicka Baptisty. Četná společnost tančí a zpívá. Baptista se sousedkou Bertrandovou, jež Henriettě sňatek závidí, též se vyražejí. Náhle volána jest nevěsta do sálu, kamž ji mnozí následují. Roger a Baptista zůstanou. Na to přijde důstojník Leon a pozná Rogera, jenž mu jednou život před loupežníky zachránil. Oba padnou si do náruče. Brzy však odejde Leon. Ze sálu přijde Henrietta pro Rogera, avšak ženich žádá, by opustivši společnost s ním domů se odebrala. Dlouho se zdráhá nevěsta, přivolí pak; ale v tom objeví se hosté a zadržjí je. Roger musí jíti do sálu, by za hosty zaplatil, a společnost se domů odebere. Roger vrací se zadržten jest od cizinců, kteří zedníka a zámečnicka hledají. Roger vyzná, že je zedník a musí je následovat. (1. děj.) V uměle vytvořené jeskyni v Paříži chová vyslanec turecký odalisky, jež se tancem a zpěvem baví. Mezi nimi je mladá Řekyně Irma, jež se do Leona zamilovala a po něm touží. Dívky odejdou. Mezi tím přivedeni jsou Roger a Baptista majíce oči zavázány, by zde někoho zadrželi a uzamkli. Oba se k tomu připravují, konajíce k dílu přípravy. V tom přijde sem Leon a najde svou Irmu. Leon chce s ní uprchnout avšak vyrazen a uchoopen byv k sloupům i s Irmou je připoután a zadržěn. (2. děj.) Henrietta nařiká doma, že muž za celou noc domů nepřišel. Včerejší hosté přicházejí učinit jí návštěvu. Paní Bertrandova vysmívá se Henriettě, že Roger, muž její domů nepřišel. Henrietta se zlobí a obě se dají do prudké hádky. Mezi tím časem vynakládají Roger a Baptista vše, by oba zadržené — Leona a Irmu — vysvobodili. I podaří se jim to a důstojník Leon i Roger jsou šťastni se svými manželkami. Výborná opera tato, byvší dávána po nejprv r. 1825 v Paříži, je až dosud všude velmi oblíbená. Zajímavému a s velkou obratností složenému librettu podložen je za základ příběh pravdivý, jenž se pod vládou Ludvíka XVI. v Paříži stal. Hudba je svěží a živá, plná krásných a nejen k ději ale i ke slovům vhodných nápěvů. Co do harmonie je tato opera jednoduchá a jasná avšak tím většího účinku. Orkestr, jehož Auber (Obér) užil, není co do počtu hudebních nástrojů silnější než u Mozarta, a ačkoliv je prost všech hledaných efektů a všeho umělkování, dělá přec krásný účinek. Všechny jednotlivé osoby jsou ze života vzaty a hudbou výtečně charakterisovány: Zedník Roger je muž srdečný, obratný a rozvážlivý; počestný řemeslník a skrz na skrz Francouz. Zámečnick Baptista zdařilý je obraz Pařížského filistra; Leon je nádherný a rytířský Francouz; Henrietta roztomilá soubretka, co zatím Řekyně Irma zvláštním poetickým vděkem zdobena jest. Mistrovský kus kresby komického charakteru podal Auber v osobě paní Bertrandové. Zvláště znamenité jest hášterící duetto mezi Bertrandovou a Henriettou a nemine se skvělého výsledku. Každé číslo této opery je ve svém způsobu zdařilé, vynikají charakteristická introdukce, první finale, romance Irmy, pak jarý a melodijesní komické duetto mezi Rogerem a Baptistou, jež od

p. Hovemanna a Bachmanna výborně podáno bylo. Chvalné zmínky zasluhuje též sl. Schmidova (Bertrandova). — Na svatodušní pondělek vystoupila na posleď sl. Libická v „Preciose“ od Wolfa, a osvědčila patrný talent k dráze divadelní. Jsouc takřka autodidaktkou pronikla přec dostatečně roli svou a provedla ji skutečně velmi zdařile. Ačkoliv jí v prvním dějství vnitřní tíseň jaksi na ujmu byla, vyhověla přec požadavkům a vyznačila se ve výjevu „Věštby“ podavši pravdivě a přirozeně výstup tento. Sl. Libická má vřelý, nelíčený cit, pěkný, pro sentimentální úlohy, výborně se hodící organ a přiměřenou hru, kteráž by častějším vystupováním brzy rutinovanou a vytríbenou se stala. Litujeme opravdu, že direkcí nadanou tuto začátečnici neangažovala, anto jiné buď málo neb méně nadané herečky přijala. Že slečna Libická mnohokrát volána byla, netřeba podotýkati; pan Kaška bavil svým rozmarem velmi dobře četné obecenstvo.

— Kromě národních tanců v predešlém čísle udaných a nyní téměř neznámých, ježto se historickými jmeny honosí, dlužno i jiné uvésti. Tak budou mnozí věděti, že za času francouzských válek v Čechách tanec vznikl, jenž takřka potupným byl a „Napoleon“ se jmenoval. Nám je toliko melodie známa, kteráž bez pochyby vzata jest z Napoleonova vítězného pochodu tenkrát velmi oblíbeného. Když r. 1813 V e n d a m m e (Vandam) se svým sborem u Chlumu, blíž Teplic zajat byl, utvořil si lid, z této zprávy velmi potěšený, okamžitě tance, jenž se „Vendamme“ nazýval, avšak brzy do zapomnutí upadl. Byl to prý jakýs druh valčíku bez vsí ušlechtilosti, tak že se z tíži na něj slov Alfreda de Musset „O muse de la Valse, fleur de poesie,“ užiti může. — Mimo tyto stávalo jednoho aniž víme, jak k této cti přišel, tance, jenž přijmením pověstného loupežníka pokřtěn jest a — B a b i n s k ý se jmenoval. Skutečně je se zde co diviti, k jakým výstřednostem a podivnostem se fantasmie a rozmar lidu někdy povznese.

— Pan Antonín A m b r o ů z, v loni absolvovaný žák Pražského konservatoria a člen divadelního orchestru, stal se kapelníkem u 29. práporu mysliveckého.

— Slovnítný náš krajan, pan V. H. Veit dostal od mužského zpěváckého spolku v Bernu ve Švýcarsku diplom co čestný oud, za příčinou, že týž spolek provedením Veitovy skladby „Der König von Thule“ při zpěvácké slavnosti první cenu obdržel.

— M e j r i m a a H u s e i n je titul nové básně od Vítězslava Hálka, ježto nákladem J. Pospíšila vyšla. Kdo zná krásné „Večerní písně“ a „Alfreda“ od Hálka, uvítá zajisté nejnovější plod nadaného básníka, jenž i v této básni svůj talent osvědčil. Cena básně této je velmi levná, stojí 36 kr. rak. č.

— Slečna Albertina F e r l e s o v a, Pražanka a zákyne kapelníka a chvalně známého učitele zpěvu pana Frant. Škroupa, je angažována k dvornímu divadlu do B e r l í n a.

— Mladý zpěvák, pan H a c k e r z Prahy, je angažován co první lyrický tenor k městskému divadlu do Mohuče.

— Hudební příloha k dnešnímu číslu ustanovená nepřišla nám v pravý čas a přiložena bude k příštímú číslu. Při této příležitosti podotýkáme, že jen následkem nynějších poměrův přílohy, které 6 neděl napřed k rytí posíláme, se opozdují, než doufáme dvojitou přílohou vše vyrovnati. Pánům odběratelům, kteří co praemii Hymny od Maška žádají, dáváme navěští, že co nejdříve hotova a jim odeslána bude.

— Slečna Vilemína Čermáková, zákyně slovutného našeho Alex. Dreyschocka hrála dne 16. t. m. v sále konservatoria u přítomnosti svého mistra a ředitele Bed. Kittla a mnohých hudboznalců koncert od Mendelssohna (G-moll) a Beethovena (Es-dur) s průvodem orchestru ze žáků konservatoria sestávajícího. Slečna Čermáková pokročila v krátkém čase, kde jsme ji naposled slyšeli, v přednesu, v technické sběhlosti a v pojmutí. Lze se nadíti, že mladá tato virtuoska při setrvalém cvičení zajisté všude chvály a uznání dosáhne.

— Pan Cajner, absolvovaný žák varhanické školy, zvolen jest za varhaníka u sv. Štěpána.

(K. A.) Z Hlín s k a. Před nedávnem zde koncertovala Havl i s o v a společnost z Prahy. Program produkce obsahoval vesměs díla cenu uměleckou mající, provedení pak bylo neúhonné a prováděných skladeb důstojné. Overturey k „Oberonu“, „Lukrecii Borgii“ Schubertovo „Zastaveníčko“, Straussova „Quadrilla umělců“, „Směs z národních písní“ a j. dobře provedené skladby volila společnost tato ku provozování. S radostí jsme pozorovali, že spolek tento vymkl se z mezí prostřednosti, a že šlendrianu nehoví. I také pan S v o b o d a z Prahy zde dával hudební produkci. Nemůžeme se o něm tak pochvalně zmíniti, neupíráme mu sice hudební dovednost, myslíme však, že se mu docela nehodí, by zpěvem obecnost bavit. — Dne 2. června nás navštívila ostrostřelecká kapella z Chrudimi a poskytla nám zdařilým přednesem hlavně kusů tanečních velmi příjemné hudební bavení. — A ku konci musíme se pochvalně o zdejší hudbě kostelní zmíniti. Na Boží Hod byla výborně provozována velká mše od Škroupa do D-moll. Provozování této hlavně pro síly venkovské nesnadné skladby bylo nad očekávání zdařilé.

(J. B-a.) Z M n i š k u. Na písemní a ústní pozvání důstojného faráře p. Fr. Heřmanna, a veleb. kapl. p. Karla Pazoura, sešli se osadníci fary Mnišecké u valném počtu do hostince u „staré pošty“ zvaného, v Mnišku ku zábavě, nadřečení pánové pomocí učitele, p. Fr. Příbika, pod jmenem „hudební a zpěvní akademie ve prospěch našich raněných vojnů“ uspořádali. V této akademii se choť nadlesního p. Netsche a slečna Antonie Bastlova, první krásným zpěvem, druhá obratnou hrou na pianě vyznamenaly. Učitel pan Fr. Příbík, co ředitel hudby, provedl se svými hudebníky a zpěváky chvalně hudební skladby a sborové zpěvy. Ku konci akademie zpívala se národní hymna, po níž důst. p. farář hlasným slovem našemu zeměpánu a jeho vojsku „Sláva!“ provolal, kteréžto provolání se dlouho v rozlehlých prostorách našeho hostince opětovalo. Sluší [též podotknouti,

že ochotníci zpěváckého a hudebního sboru, jakož i posluchači pouze z Mnišecké osady byli, a tedy jen domácí síly k tak blahodinnému účelu působily.

L o n d ý n. Haendlova slavnost, jež se dne 20.—24. června v křišťalovém paláci konati bude, předčí nad všemi až dosud dávanými produkcemi. Orkestr je zřízen pro 4000 instrumentalistů a zpěváků, a již je za 20000 liber šterlingů vstupních lístků rozprodáno. V celku bude 242 houslí, 120 cell a 100 foukacích nástrojů, za nimi nové velké bubny, ohromné trombony, zpěváci a obrovské varhany. Dne 20. provozován bude „Mesiáš“, dne 22. „Te Deum“ a kusy ze „Saula a Samsona“, „Jidáše Makabejského“ atd. a 24. „Israelité v Egyptě.“ — Slečna Marie Mösnerová vzbudila zde svou hrou na harfu neslýchanou sensací. Hrál též s Joachimem sonatu od Spohra a fantasii od Parish-Alvarse na anglické národní písně.

P a r í ž. V hudebním světě počíná nastávat hluboké ticho. Téměř všichni umělci, jižto se tu v zimě slyšeti dali, odebrali se odtud. Ve velké opere dává se ještě „Herculanum“ od Fel. Davida. Na začátku příštího měsíce uslyšíme velké dílo od knížete Poniátowského. Komická opera dělá s Meyerbeerovou „Pouť do Ploermelu“ skvělé obchody. Divadlo je při každém představení téhož díla vždy přeplněno. Až dosud svěží Auber dokončuje novou operu, k nížto mu Scribe text napsal. Provozovat se bude v příští zimě v opera comique. Dne 6. června dávala se ve velké opere nová kantata od Méryho „Magenta“, již Auber do hudby uvedl. „Les Croates“ (Chorvaté) jmenuje se příležitostní kus, jenž se v divadle „de la Gaités“ k provedení chystá. Básníci téhož kusu Justicis a Arnault doufají v podobný výsledek, jakéhož se dočkali kusem „Cosaques“ za času ruské války. V divadle „Gymnase“ je na repertoiru triaktový kus „Une preuve d'amitié“ (Důkaz přátelství), jehož průvodcem jest Rus, hrabě Solohub, jenž před lety vyslaneckým attachém ve Vídni byl. Divadlo v „Palais royal“ připravuje parodii pod titulem „La chèvre de Ploermel“ (Koza Ploermolská), v nížto znamenitá soubretka téhož divadla, slečna Schneiderova, nepravou Dinoru zpívati bude. — Sestry Ferniovy dávaly v divadle „Theatre des fleurs“ dva koncerty. — V italské opere zpíval Tamberlík na posledy v opere Trovatore od Verdiho, jež se ku prospěchu italských dobrovolníkův dávala. Příjem obnášel 9000 franků. Mladá tanečnice Emma Livry-ova je angažována na tři leta při velké opere s platem za první rok 18000 franků, za druhý 24000 fr. a za třetí 30000 franků.

Peš t. Red. Eckert nachází se nyní v našem městě, by byl přítomem u opery „Vanda“ od Karla Dopplera, která se též v dvorním divadle ve Vídni dávati má.

Š t y r s k ý H r a d e c. Před nějakým časem debutovala zde Pražanka, slečna Marie Schmidova, ponejprv co Agatha v „Kouzelném střelci“ a došla příznivého výsledku; její hlas je plný, zvučný a škola její dobrá. Sl. Tereza Müllerová, oud Pražského divadla hraje tu pohostinsku.

Směs.

(Zvláštnosti některých skladatelův). Jako největší díl básníkův, má také největší část skladatelův nápadné zvláštnosti při uměleckém tvoření. Vizte onoho veselého muže, jenž květiny a zář sluneční tak miluje! Chtěl-li komponovat, pozval své přátele k radostnému kvasu. Hovořilo se o všem, jen ne o hudbě; zátky bouchaly a když každý co nejvíce se rozveselil, odkradl se hudebník, a uzavřev se do komnaty dal svým myšlenkám bez přípravy, bez piana volného průchodu. Tak skládal Rossini, tak povstaly jeho nejutěšenější nápěvy.

Meyerbeer, tvůrce nejjádumčivějších zvuků, nejvážnějších a nejžalnějších zpěvů, sedí mutně zamyšlen ve své lenošce a pramen jeho myšlének zaražen. Tu počne hučeti víchr, déšť se řine v potokách, hrom rachotí. Nyní se probudí Meyerbeer, spěchá do širého pole a u prostřed tohoto odboje přírody vzniknou jeho nejkrásnější nápady. Chce-li ho kdo navštívit, nesmí přijít v čas bouřky, toliko při čarokrásném počasí lze ho doma nalézt.

Halévy pracuje velmi pozvolna, stokrát piluje každý řádek, nežli jej na čisto přepíše. Nedostává-li se mu nadšení, chopí se zvláštního prostředku. Dá k ohni postavit samovar a při jednotvárném šumění vařící se vody počne i jeho fantasmie plápolat. Uvádí-li Halévy nějaký text do hudby, má vždy svého bratra Leona při sobě, jenž mu slova dle potřeby přistříhnouti musí a proto v Paříži „básnickým chirurgem“ se jmenuje.

Tam cválá muž, jehožto jiskřící zrak prozrazuje, jak činný je duch jeho. Jen na oři v největším trysku nachází Auber své myšlenky, na tento způsob povstaly jeho opery: „Fra Diavolo“, „Černé domino“, „Korunní diamanty“, mistrovská díla jeho. Auberův oř uskutečňuje báchorku o Pegasu. Jednoho jitra bylo plno lidí na tržišti „des Innocens“, jezdec žene svého oře prchle do nejhustšího davu. Ze všech stran pronásledují ho nadávky hokyň, klení rybárek a nosičů uhlí, on však jede velmi spokojen dále. Byl to Auber (Obér) a přišel tu na znamenitý tržní sbor k své operě „Němá z Portici.“

Skladatel opery „Pošták z Lonjumeaua“ a mnoho jiných oblíbených oper, komponuje podivným způsobem. Po jídle položí se Adolf Adam na svou pohovku a dá se v největším vedru až na hlavu peřinou přikryt. Jeho dvě ohromné kočky sedí mu jedna na hlavě a druhá na nohou. Teprv když je takřka udušen a v potu, napadnou mu utěšené myšlenky.

Juž od mnoha let nachází se v průchodním domě „du Saumon“ krám šperkovnický. Dlouho již pozorovaly dívky v krámě velkého, hubeného muže, jenž každého večera s upřenýma očima oknem na ně hleděl. Ze začátku nedivily se tomu, zrcadlo pravilo každé z nich, že

takové pozornosti hodna jest. Avšak, když po dvou měsících ještě žádné psaníčko, žádné vyjevení lásky nepřicházelo, zavzněl všeobecný výbuch nevole. Jednoho večera oběhala se děvčata na něho.

Co děláte každého večera zde, tázala se ho jedna. Hledám! odpověděl neznámý.

Vy hledáte — a co? Co můžete v tomto krámě hledati? zvolala rozhorleně modistka.

Hledám finale k třetímu dějství opery „Vévoda z Alby.“ —

Neznámý byl Gaetano Donizetti.

A vskutku mohl toliko skladatel „Belisara“ komponovat, když kolem chodil a dlouho na týž předmět v ulici se díval. Chtěli-li jste ho vidět, nutno vám bylo jíti mezi sedmou a osmou hodinu večer do průchodního domu Choiseul.

Několik let již zesnulý Hippolit Moupon nekomponoval jináče, než pod širým, modrým nebem, při západu slunce, v nejrozkošnějších květnicích. V zimě musela pracovna jeho naplněna býti líbeznou vůní. Na tento způsob našel ideální, půvabné harmonie.

Dur a moll.

(Rousseau.) Rousseau, velký to filosof, pak básník i hudebník, musel se opisováním not živiti, neboť co spisovatel byl do kletby dán, jelikož se ne bez příčiny v jeho dílech zásady hledaly, které se s nesmírným despotismem tehdejšího hrůzoplného času v Francii nesrovnávaly. Vévoda z Orleansu činil rozličné pokusy, by svému miláčku podpory poskytl, avšak Rousseau nepřijal na žádný způsob toho nejmenšího. Jednoho dne objednal si vévoda u něho skrze třetí ruku opisy musikalí, mezi nimiž se zpěvohra „Le Devin du village“ od Rousseau složená nacházela. Filosofický kopista slíbil, že práci v osmi dnech odvede a pracoval dnem i nocí, by svému slovu dostal, a něco si vydělal. V určitý čas posláno bylo pro noty. Rousseau žádal za opisování dva louisdory, avšak posel vypočítal mu 20 kusů dukatů. Tato štědrost mrzela Genfského měšťana tak, že si vzal noty nazpět s těmi slovy „Píšu za mzdu, nikoliv ale za almužnu.“ Dlouho ho museli přemlouvati, by spisy za dva si zasloužené louisdory vydal.

Listárna. Panu V. T. v H. Starožitností země České od Ferd. Mikovce vyšel sešit pátý, jenž následující překrásné nákresy obsahuje: Zříceniny Kostomlatské. — Sv. Kateřina, obraz v Mostu. — Pieta v chrámě matky Boží v Praze. — P. Ou. H. v H. Pochybil jste ve formě, avšak uvidíme, co se dá dělat. — P. L. v Rjece. Uveřejníme v příštím čísle; panu S. tisícero díky!

P T. Pány odběratele, kteří jen na půl leta předplaceni jsou, žádáme uctivě, by svá předplacení na ostatní čtvrtletí obnovivše udali, jaké praemie (zdaž podobiznu neb skladbu kostelní) žádají, by jim brzy odeslána byla. Kompletní exempláry „Dalibora“ na rok 1859 jsou ještě v zásobě a mohou se dostatí.

Expedicí Dalibora.